

Boekbesprekingen

B.G. Dale, K.W. Aschheim, red. *Esthetic dentistry. A clinical approach to techniques and materials*. 510 bl., geïll. Philadelphia: Lea & Febiger, 1993. Prijs £ 107.00. ISBN 0 8121 1467 1.

Esthetic dentistry is een lijvig boekwerk van 510 bladzijden waaraan 36 Amerikaanse auteurs een bijdrage hebben geleverd. De esthetiek staat daarbij centraal en wordt vanuit zeer veel hoeken belicht. Naast algemene regels ten aanzien van kleur en vorm zijn er hoofdstukken gewijd aan de volgende onderwerpen: directe en indirecte composietrestauraties in front en zijdelingse delen, glasionomeercement, goud-porselein kronen, restauraties van gegoten glaskeramik of gebakken porselein, porseleinen veneers, adhesief bruggen, noodvoorzieningen, kunsthars partiële prothesen, bleken, intra-orale fotografie, psychologie, elektrochirurgie, implantologie, kindertandheelkunde, orthodontie, parochirurgie, kaakchirurgie, plastische chirurgie, dermatologie, cosmetologie en moderne technologie, waaronder technieken zoals video-imaging, CAD-CAM en laser.

Vermoedelijk is voor lezers die behoefte hebben aan een competitie-element het hoofdstuk *Plaatsen van rubberdam in 90 seconden* opgenomen. En in een echt Amerikaans boek ontbreken natuurlijk ook de marketingaspecten en tandheelkundige jurisprudentie niet.

Enkele bijdragen zijn inmiddels al wat verouderd. Zo wordt bijvoorbeeld bij de dentinehechting nog geen melding gemaakt van de total-etch systemen, terwijl bij veel procedures nog overvloedig gebruik wordt gemaakt van calciumhydroxide als onderlaag. In het hoofdstuk over de toepassing van color modifiers en opaquers worden ook nog enkele technieken voor de reparatie van bestaande restauraties genoemd. Ten aanzien van de directe composiettechnieken worden verschillende procedures getoond, waarvan het de vraag is of daarmee ook echt fraaie restauraties te vervaardigen zijn.

Het behandelen van zoveel onderwerpen in één boek leidt ertoe dat veel onderwerpen slechts summier worden belicht. Zo wordt aan de vervaardiging van de directe composiet-fineerrestauratie maar anderhalve pagina besteed. Bij de meeste hoofdstukken worden enkele van de vele klinische technieken beschreven.

Het boek heeft een mooi groot formaat en is rijk geïllustreerd. Helaas varieert de grootte van de afbeeldingen nogal, waardoor de bladspiegel niet altijd rustig overkomt. De kwaliteit en relevantie van de afbeeldingen wisselt per hoofdstuk. In totaliteit verschaft dit boek de lezer veel informatie over een groot aantal gebieden binnen de cosmetische tandheelkunde. Wanneer men echter meer wil weten over specifieke deelgebieden, zal de informatie snel tekortschieten.

J. Roeters, Nijmegen

H. Spiekerman, red. *Farbatlantzen der Zahnmedizin. 10. Implantologie*. 388 bl., 1539 afb. Stuttgart: Georg Thieme Verlag, 1994. Prijs DM 376,00. ISBN 3 13 733201 X.

Dit boek is het tiende deel van de serie 'Farbatlantzen der Zahnmedizin'. Reeds op het eerste gezicht is het indrukwekkend, niet alleen door zijn afmetingen (groter dan A4), maar vooral door de 1539 schitterende kleuraafbeeldingen.

Het boek begint met hoofdstukken over indicaties en contra-indicaties voor implantaten en de daarbij gebruikte

implantaatsystemen. De in Nederland veel gebruikte systemen (Brånemark, IMZ en Bonefit) komen uitgebreid aan bod, waardoor het boek vertrouwd aandoet. In het hoofdstuk over biomechanica wordt op basis van slechts één onderzoek (van J. Richter, een van de auteurs van het boek) geconcludeerd dat bruggen natuurlijke elementen en implantaten mogen verbinden, omdat de elastische deformatie van de suprastructuur, het implantaat, het bot rond het implantaat en de antagonisten, voldoende groot is. Een relatief smal occlusaal vlak (in buccolinguale richting), een geringe knobbelhoogte, een geringe kroonlengte in vergelijking met de lengte van het implantaat, hoektandgeleiding en 'freedom in centric' worden nagestreefd.

De aan het implanteren voorafgaande diagnostiek komt in 33 bladzijden uitgebreid aan bod. Het hierop volgende hoofdstuk over de chirurgische ingreep is erg beperkt (15 bl.), maar moet gezien worden in combinatie met het achter in het boek opgenomen hoofdstuk over peri-implantitis en de met membranen gestuurde botgroei (19 bl.) en postoperatieve complicaties (10 bl.).

Het grootste deel van het boek wordt besteed aan de prothetische vervolgbehandeling (bl. 143-298), waarbij per type patiënt (edentaat, partieel edentaat, sterk verkorte tandboog) meerdere behandelconcepten worden besproken. De op elkaar volgende fasen van iedere behandeling zijn duidelijk in de afbeeldingen zichtbaar, waardoor de lezer op nieuwe ideeën kan worden gebracht. Het aantal voorbeelden is zelfs zo divers dat 10% van het getoonde afkomstig is van andere universiteiten en enkele privé-klinieken. Hiertoe behoren ook fraaie afbeeldingen van het vrijprepareren van de nervus alveolaris inferior en het omhoog brengen van de bodem van de sinus maxillaris ('sinus lifting' met behulp van hydroxylapatiet).

De vereiste nazorg in de vorm van persoonlijke en professionele mondreiniging en de daarbij gewenste diagnostiek om peri-implantitis tijdig op te sporen, worden duidelijk getoond.

Het boek is vooral geschikt om een overzicht te verkrijgen van de vele mogelijkheden van de moderne implantologie in combinatie met prothetische mondrehabilitatie. Voor de practicus die de prothetische behandeling op reeds geplaatste implantaten uitvoert, wordt het boek van harte aanbevolen.

A.S.H. Duinkerke, Elst

S.M. Dunn. *Digital standardization of dental radiographs*. 159 bl. Amsterdam: Vrije Universiteit, 1993. Academisch proefschrift. ISBN 90 5383 271 8.

In de tandheelkundige radiologie worden computers onder andere gebruikt om röntgenbeelden in digitale vorm vast te leggen. De grijswaarden worden omgezet in cijfers en het röntgenbeeld wordt op een monitor afgebeeld, veelal binnen een seconde nadat de opname is gemaakt. De eliminatie van het tijdrovende ontwikkel- en fixeerproces spreekt vele tandartsen aan. Zij worden volgens de auteur van dit proefschrift op hun wenken bediend, want de industrie heeft minstens vijf systemen op de markt geïntroduceerd.

Veel onderzoek werd verricht naar de signaal-ruis verhouding van digitale beelden ten opzichte van conventionele beelden vastgelegd op film. Omdat de diagnostische waarde van digitale beelden ná bewerking vergelijkbaar is met die van röntgenfilm, is gebruik van digitale apparatuur in de tandartspraktijk zeer goed denkbaar. Met het gebruik van digitale beelden komt echter nog een andere, potentieel zeer krachtige diagnostische methode in beeld. Het betreft de subtractietechniek, waarbij verschillen tussen twee röntgenopnamen van precies dezelfde regio bij dezelfde patiënt, maar vervaardigd met een tussenperiode kunnen worden gekwantificeerd. Het tweede digitale beeld wordt van het eerste 'afgetrokken', zodat deze techniek het mogelijk maakt om zeer subtiele afwijkingen, opgetreden in de tussenliggende periode, zichtbaar te maken. Voorwaarde is echter dat beide opnamen op precies dezelfde plaats en onder precies dezelfde belichtingsomstandigheden zijn vervaardigd. Een verschil in positie van de eerste opname ten opzichte van de tweede opname leidt tot een subtractiebeeld waarin het effect van het positieverschil overheerst. Veel onderzoekers hebben instelapparaten ontworpen om de röntgenopnamen wat positie betreft te kunnen standaardiseren. Dit proefschrift gaat uit van een mathematische benadering om voor positieverschillen te corrigeren.

Positieve verschillen leiden tot verschillen in projectiegeometrie. De auteur geeft aan welke variabelen invloed uitoefenen op verschillen in projectiegeometrieën en toont aan dat een aantal daarvan in feite een ondergeschikte rol speelt (invariant is). De belangrijkste variantie blijkt te worden veroorzaakt door de (manuele) positionering van referentiepunten, op basis waarvan de tweede opname wordt aangepast aan de eerste.

De auteur ontwikkelde een mathematisch model voor de correctie van projectiegeometrieën en paste dit toe in twee studies. In de eerste studie werd de prestatie van het mathematisch model vergeleken met die van opnamen vervaardigd met bijtblok/instelapparatuur en met bissectieregelopnamen. Het mathematisch model blijkt beter in staat om projectieverschillen te elimineren dan de twee andere technieken. De tweede studie moest uitsluitsel geven over de vraag of het ontwikkelde model ook valide is, dat wil zeggen of het in staat is om subtiele botveranderingen in het subtractiebeeld tot uitdrukking te brengen. Daartoe werden digitale opnamen vervaardigd van edentate regio's bij patiënten die reeds geruime tijd tandeloos waren, en waarvan kon worden aangenomen dat de botstructuur stabiel was, en bij patiënten bij wie recent een extractie was verricht. Het model blijkt het verschil in botverlies tussen beide groepen te kunnen aantonen binnen zes maanden na extractie.

Het proefschrift brengt de problematiek van de digitale subtractie goed in beeld. Het levert een goede bijdrage aan het verbeteren van de techniek voor een meer routinematig gebruik, vooral wat betreft het opheffen van verschillen in projectiegeometrieën. Het boekje kan ter bestudering worden aanbevolen voor tandartsen met veel interesse in de digitale radiologie.

E.H. Verdonchot, Nijmegen

J. Egelberg, N. Claffey. *Periodontal re-evaluation. The scientific way.* 212 bl., geïll. Kopenhagen: Munksgaard, 1994. Prijs DKK 400,00. ISBN 87 16 113756.

Na zijn eerste boek, *Periodontics. The scientific way*, heeft Jan Egelberg nu in samenwerking met Noel Claffey een tweede boek in hetzelfde kader het licht doen zien. Dit tweede boek behandelt alle problematiek rond de herbeoordeling en evaluatie van de initiële parodontale behandeling. De werkwijze die

de auteurs gevolgd hebben, is precies dezelfde als in het eerste boek.

Per onderwerp is uit een aantal vooraanstaande wetenschappelijke tijdschriften een selectie van publikaties gemaakt met betrekking tot 1. methoden van evaluatie; 2. evaluatie van het effect van initiële behandeling; 3. het voorspellen en evalueren van voortgaande afbraak; en 4. een gedetailleerde beschrijving van een aantal casus uit een van de voorgaande publikaties. Vervolgens wordt per artikel eerst een korte samenvatting van het onderzoek gegeven over het gebruikte materiaal en de methoden en resultaten. Hierna wordt elk artikel van een kritisch commentaar voorzien. Aan het eind van elk hoofdstuk volgt dan een meer algemeen commentaar op de besproken studies met een soort samenvatting en conclusies. Ter afsluiting wordt aan het eind van het boek een aantal aanbevelingen gedaan voor de klinische praktijk.

Mijns inziens hebben de auteurs een gedegen stukje werk geleverd. Het is een zeer duidelijk en goed leesbaar boek geworden, voorzien van uitstekende illustraties en röntgenfoto's. Het boek wordt van harte aanbevolen aan diegenen die een wetenschappelijke belangstelling hebben voor de parodontologie.

U. van der Velden, Amstelveen

M.A. Ramselaar. *Materials for tooth root substitution. An experimental in vivo study.* 149 bl., geïll. Nijmegen: Katholieke Universiteit Nijmegen, 1993. Academisch proefschrift. ISBN 90 9005853 2.

In het proefschrift wordt de bruikbaarheid onderzocht van enkele biomaterialen die kunnen dienen als alveolair implantaat na extractie.

Het proefschrift is enige tijd geleden verschenen, maar de problematiek is er niet minder actueel om. Het gaat over de vraag wat men moet doen om kaakresorptie te voorkomen na extractie van gebitselementen. Moet men de alveole vullen en hoe en waarmee, of moet men de alveole leeg laten? Zowel bij de immediaatprothese als bij bovenfrontelementen speelt deze problematiek een belangrijke rol en iedere clinicus wordt herhaaldelijk met deze vraag geconfronteerd.

De auteur bespreekt dit probleem uitvoerig aan de hand van de bestaande literatuur. Het lezen van de inleiding is de moeite waard. Deze is helder geschreven, evenals de rest van het proefschrift. Sommige klinici boeken goede resultaten met het plaatsen van alveolaire implantaten, maar het resultaat is afhankelijk van de nauwkeurigheid waarmee men het alveolaire implantaat inbrengt. Massieve implantaten moeten minimaal 2 mm onder de botrand liggen en moeten zo nauwkeurig mogelijk in de alveole passen. Bij de korrels speelt pasvorm in feite geen rol.

Daarnaast moet het materiaal biocompatibel zijn voor bot en bedekkende mucosa. Om aan deze voorwaarden te voldoen, heeft de auteur diverse materialen onderzocht op hun toepasbaarheid. De resultaten daarvan zijn gepubliceerd in de internationale literatuur. Het gaat om poreus metacrylaatcement (bekend uit de orthopedische chirurgie) en enkele calciumfosfaatverbindingen in korrelvorm, te weten: magnesium whitlockiet, hydroxylapatiet, tricalciumfosfaat en rheniet. Deze laatste is een calcium-natrium-fosfaatverbinding. Het onderzoek is zowel *in vitro* als *in vivo* uitgevoerd. Het implantaat en de omgevende weefsels zijn daarbij histologisch onderzocht. Tevens is gekeken naar de veranderingen van kristalstructuur aan het bot-implantaat grensvlak.

Rheniet geeft de meeste botaangroei tussen de korrels, meer nog dan hydroxylapatiet. Het materiaal lost niet op. De

conclusie is dat rhaniet een geschikt materiaal is om na extractie de lege alveoli op te vullen om daarmee kaakresorptie tegen te gaan.

G.L. de Lange, Amstelveen

J.A. d'Ambrosio, P.G. Fotos, red. *The dental clinics of North America. Topics in oral diagnosis II. Volume 37, number 1, January 1993.* Philadelphia: W.B. Saunders Company/Harcourt Brace Jovanovich, 1993. Prijs \$ 25.- ISSN 0011 8532.

In deze uitgave zijn zeven interessante bijdragen opgenomen, die eigenlijk allemaal op de praktijk zijn gericht. Wat te denken van bijdragen over mondafwijkingen bij HIV-besmetting en een bijdrage over de niet zo zeldzame maar zo moeilijk te begrijpen en met de patiënt te bespreken reuk- en smaakstoornissen en klachten over mondbranden? Ook het hoofdstuk over de implicaties van het gebruik van medicijnen is van groot praktisch belang voor de tandarts, evenals hoofdstukken over de toepassingsmogelijkheden van de computer bij de diagnostiek en de forensische tandheelkunde.

Het aantrekkelijke van de diverse bijdragen is de grote kennis van zaken die in beknopte en begrijpelijke bewoordingen door de auteurs wordt uitgedragen. Het betreft dan ook auteurs die werkelijk als experts kunnen worden beschouwd.

I. van der Waal, Amsterdam

G. Dimitroulis, M.F. Dolwick, J.E. van Sickels. *Orthognathic surgery. A synopsis of basic principles and surgical techniques.* 178 bl. Oxford: Butterworth-Heinemann Ltd., 1994. Prijs £ 17.99. ISBN 0 7236 1017 7.

Dolwick en Van Sickels zijn beiden goed voor vele publikaties in vooraanstaande kaakchirurgische en tandheelkundige tijdschriften. Bij de verschijning van een boek met hun medewerking zijn de verwachtingen derhalve hoog gespannen.

Over orthognathische chirurgie zijn reeds vele lijvige gebonden werken verschenen en vaak in meerdere delen. Het wekte verbazing dat het ditmaal een uitgave betrof van 'slechts' 178 bladzijden in een pocketformaat. Het boek speelt mogelijk in op de stormachtige toename van het aantal 'pocketguides' binnen de geneeskunde.

In de inleiding wordt de bedoeling van het boek duidelijk gemaakt: het creëren van een basis waarop verdere verdieping in de standaardwerken en de vele publikaties mogelijk wordt. Gezien de enorme hoeveelheden literatuur en de vele tegenstrijdige opvattingen over het onderwerp, lijkt dit geen slechte gedachte. Verder stellen de auteurs een boek te hebben geschreven waar 'only the very meat of the subject is trimmed of all the excess of fat'; pretentius en Amerikaans dus.

De eerste zeven hoofdstukken zijn logisch in opbouw: introductie, met karakteristieken van groei en de ontwikkeling van diverse skeletale afwijkingen; planning, met orthodontische voorbehandeling en chirurgische indicaties; chirurgie van respectievelijk de kin, de onderkaak en de bovenkaak met indicaties en technieken; en orthognathische procedures met de meest gebruikte en gecombineerde chirurgische technieken: de Le Fort I, de sagittale slijtings- en de verticale ramus osteotomie. In hoofdstuk 7 wordt de faciale asymmetrie behandeld met een hink-stap-sprong door diverse etiologische polemieken en chirurgische behandelingsmethoden. Dit hoofdstuk misstaat in het boek door onvolledigheid en de gedateerde literatuurverwijzingen bij dit toch zeer actuele onderwerp.

In de volgende hoofdstukken worden achtereenvolgens de

fixatie- en transplantatietechnieken, additionele cosmetische chirurgie, 'speciale gevallen', craniofaciale chirurgie en complicaties besproken. In deze hoofdstukken wordt een bewonderwaardige poging gedaan tot het samenvatten van bestaande behandelingsmethoden van zeer uiteenlopende afwijkingen, waarbij een osteotomie (in de ruimste zin van het woord) kan worden gebruikt. Het resultaat is een groot aantal bladzijden met opsommingen van steekwoorden, waarbij in het streven tot volledigheid in de rijtjes de ruimte ontbreekt voor nuancering.

Het laatste hoofdstuk, complicaties, geeft een interessant overzicht van mogelijke problemen en heeft de meest recente literatuurlijst van alle hoofdstukken. Helaas is hier verzuimd de incidenties van de verschillende complicaties, die toch genoegzaam bekend raken, te vermelden.

Het boek is als een synopsis van orthognathische chirurgie te gebruiken om tijdens studie, college of intercollegiaal overleg snel een term op te zoeken. Dit geldt vooral voor de eerste zeven hoofdstukken, waar de meest voorkomende situaties worden behandeld. Verderop mist het boek de diepgang en nuance die onontbeerlijk zijn bij de nog meer gespecialiseerde typen van behandeling in relatief uitzonderlijke gevallen. In dit opzicht wordt de doelstelling een toegangsweg te zijn naar de standaardwerken niet gehaald. Dit is vooral te wijten aan de zeer summere en vaak gedateerde literatuurverwijzingen.

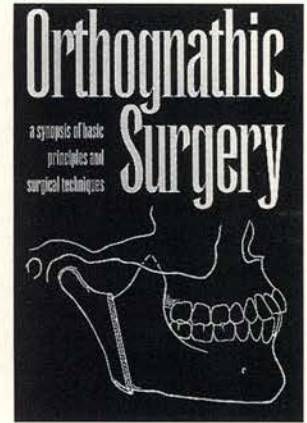
A.G. Becking, Amsterdam

J.J. de Mol van Otterloo. *The influence of the le Fort I osteotomy on the surrounding 'midfacial' structures.* 155 bl., geïll. Amsterdam: Vrije Universiteit, 1994. Academisch proefschrift. ISBN 90 9007 768 S.

Na een inleiding over de le Fort I-osteotomie wordt de invloed besproken van de operatie op de spraak, het slikken, de neusdoorgankelijkheid, het kaakgewricht en het ontstaan van complicaties. Tevens is gekeken naar de stabiliteit van de ingreep op de lange termijn en de verandering van de weke delen. Per hoofdstuk komt één onderwerp aan bod met als basis een artikel.

Wanneer 'foutief' spreken en slikken een verticale open beet veroorzaakt, zal het spraak- en slikpatroon zich moeten normaliseren om een recidief na een le Fort I-osteotomie te voorkomen. Ondanks het feit dat het slikpatroon ongewijzigd bleef en de spraak maar gering verbeterde, bleef het operatieresultaat, na één jaar, stabiel (n=18). Door de bovenkaak naar craniaal te verplaatsen wordt de neusholte kleiner. Desondanks nam de airflow toe bij 65% van de patiënten, bleef bij 30% gelijk en slechts in één geval nam de luchtweerstand toe (n=20).

Uit eerder onderzoek is bekend dat bij vrouwelijke patiënten met een steile mandibulaire lijn en een mandibulaire retrognathie na bimaxillaire correctie vaak (24%) condylaire resorptie optreedt. Bij twee van de zestien patiënten bij wie alleen de bovenkaak craniaalwaarts was verplaatst, was zes jaar later condylaire resorptie meetbaar. Beiden bezaten een steil mandibulavlak met mandibulaire retrognathie. Het verplaatsen van de maxilla naar caudaal wordt als relapsgevoelig beschouwd. Wanneer echter alleen het front naar caudaal wordt gerooteerd met interpositie van bot, is het resultaat stabiel als er alleen een le Fort I wordt uitgevoerd (n=6) of bij

bimaxillaire ingrepen fixatie met plaatosteosynthesen plaatsvindt (n=8).

De weke delen bleken gedurende het eerste jaar na de le Fort I-osteotomie een grote verandering te ondergaan (n=25) overeenkomstig de literatuur. Vijf jaar later wordt steeds meer de ratio 1:1 benaderd. De spreiding is groot en na vijf jaar speelt het ouder worden ook een rol.

In het hoofdstuk met complicaties worden nuttige tips gegeven met als eindoordeel dat de le Fort I-osteotomie als een veilige ingreep mag worden beschouwd.

Dit boek is boeiend geschreven en onmisbaar voor de kaakchirurg en onderzoeker die bij wil blijven. Vele vragen worden helder gesteld en beantwoord, waarbij duidelijk blijft waar verder onderzoek gewenst is. De geïnteresseerde orthodontist en tandheelkundig student vindt veel informatie, overzichtelijk gerangschikt in hoofdstukken (artikelen) met samenvattingen. De toegankelijkheid wordt verder nog vergroot door de te eenvoudige tekeningen, de foto's en de literatuurlijst per hoofdstuk.

J. van der Zwan, Middelburg

M.Th. Bordes. *Gezondheidsrecht in de praktijk*. 121 bl. Houten/Zaventem: Bohn Stafleu Van Loghum, 1993. Prijs f 37,50. ISBN 90 3131 641 5.

Het is verheugend te bemerken dat gezondheidsrechtelijke literatuur niet alleen gelezen wordt in kringen van gezondheidsrechtelijk geïnteresseerde juristen, maar ook meer en meer 'het veld' tot doelgroep gaat krijgen.

Hulpverleners in de gezondheidszorg worden met grote regelmaat geconfronteerd met allerlei regelgeving, plannen en wetgeving die hun beroepsuitoefening gaan wijzigen. Literatuur die intermedieert tussen recht en praktijk kan een belangrijk instrument zijn om die maatschappelijk gewenste regels ook daadwerkelijk en met begrip geaccepteerd te krijgen. *Gezondheidsrecht in de praktijk* geeft een overzicht van de structuur in de gezondheidszorg en richt zich op artsen, specialisten en paramedici.

In het eerste hoofdstuk wordt de wetgeving behandeld die het kader vormt waarbinnen de beroepsuitoefening plaatsvindt of in de nabije toekomst plaats gaat vinden: Wet Uitoefening Geneeskunst en Wet op de Beroepen Individuele Gezondheidszorg (BIG). Na dit algemeen kader volgt een verhandeling over de eigen praktijk van die individuele beroepsbeoefenaar. Aan de orde komen in vogelvlucht: vestigingsbeleid, typen verzekerden, medewerkerscontracten en modelovereenkomsten en de verantwoordelijkheid voor arts-assistenten.

Een heel hoofdstuk wordt gewijd aan paramedici, met daarin slechts enkele regels over mondhygiënist, een beroep dat ook in het hoofdstuk over tarieven en tariefsvorming wordt genoemd in tegenstelling tot informatie over tandartsen, die beroepsgroep komt in het gehele boek niet voor.

De patiëntenrechten, aansprakelijkheid en ontwikkelingen rond euthanasie krijgen elk aandacht in een afzonderlijk hoofdstuk van het boek dat wordt afgesloten met een overzicht over veranderingen in de gezondheidszorg. Naamgegeven begrippen als Dekker, Dunning en Simons passeren de revue alsmede budgettering, functionele omschrijving en dergelijke.

De kracht van een dergelijk boekje is tevens de zwakte ervan. Vlot beschreven gezondheidsrechtelijke ontwikkelingen ten behoeve van de mensen in het veld worden pas gedrukt als de ontwikkelingen reeds in een vergevorderd stadium zijn, dan wel geheel zijn afgerond. Bij het verschijnen van dergelijke literatuur zouden de ontwikkelingen even stil moeten staan om de doelgroep een mogelijkheid te gunnen zich in te lezen. Helaas, zo werkt het niet, en vele in dit boek beschreven onderwerpen zijn inmiddels al weer verder. Zo is de BIG al in de invoeringsfase, de WGBO al van kracht, en zijn er in de tandheelkunde nauwelijks meer verschillen tussen typen verzekerden en beheerst het Chabot-arrest de discussie over euthanasie. De tandheelkunde komt nauwelijks ter sprake aangezien deze beroepsgroep ook niet genoemd is als doelgroep.

Al met al snel weglezende informatie die aan een update toe is, wat niet wegneemt dat er een aanhoudende behoefte bestaat om gezondheidsrechtelijke ontwikkelingen makkelijk toegankelijk en beschikbaar te maken voor medische beroepen, want het kan niet de bedoeling zijn dat dergelijke literatuur uitsluitend bestemd blijft voor de ontwerpers ervan, gezondheidsjuristen en beleidmakers.

W.J. Admiraal, Hilversum

Recensie-exemplaren

Het merendeel van de hier aangekondigde uitgaven zal nog nader in een van de volgende afleveringen worden besproken.

1. M.S. Duggal, M.E.J. Curzon, S.A. Fayle, et al. *Restorative techniques in paediatric dentistry. An illustrated guide to the restoration of extensively carious primary teeth*. 124 bl., 380 afb. Londen: Martin Dunitz Publishers, 1995. Prijs £ 39.95. ISBN 1 85317 197 2.
2. H. Kalsbeek, M.A.J. Eijkman, G.H. Verrips, et al. *Tandheelkundige hulp jeugdige verzekerden ziekenfondsverzekering (TJZ). Een onderzoek naar mondgezondheid na effectivering van het besluit TJZ, 1987-1993*. 219 bl. Amsterdam: TNO Preventie en Gezondheid/ACTA, 1994. Prijs f 48,85. ISBN 90 6743 338 1. Te bestellen door overmaking van f 48,85 op postbankrekeningnr. 99.889 ten name van het PG-TNO te Leiden onder vermelding van bestelnummer 94.079.
3. R.H. Schönfeld. *Das Abrechnungsbuch für die zahnärztliche Praxis. Vertragliche Grundlagen _ Verträge in Beispielen mit Musterlösungen _ Krankenscheine _ Heil- und Kostenpläne*. 10. vollständig neu bearbeitete und erweiterte Auflage. 442 bl. Hannover: Schlütersche, 1995. Prijs DM 68,00. ISBN 3 87706 420 5.
4. L. Legemaate, red. *De WGBO: van tekst naar toepassing*. 150 bl. Houten/Zaventem: Bohn Stafleu Van Loghum, 1995. Prijs f 39,00. ISBN 90 313 1817 5.
5. B.M. van Amerongen, G. Bevan. *Oral economic surveys: basic methods*. Herziene 1e druk. 90 bl. Amsterdam: Key figure, 1994. Prijs f 60,00. ISBN 90 5259 008 7.
6. J.B.R. Matthews. *Risk management in dentistry*. 256 bl. Oxford: Wright/Butterworth-Heinemann, 1995. Prijs £ 17.99. ISBN 0 7236 1011 8.
7. G.A. Zarb, G.E. Carlsson, B.J. Sessle, et al, red. *Temporomandibular joint and masticatory muscle disorders*. 624 bl., geïll. 2e druk. Kopenhagen: Munksgaard, 1994. Prijs DKK 800.00. ISBN 87 16 11123 0.

